

Agricultura României la 100 de ani de la Marea Unire

Autori: Cheleş Adriana

Anton Ștefan Adelin

Academia de Studii Economice din București

Facultatea de Economie Agroalimentară și a Mediului

Rezumat: Data de 1 decembrie 1918 a reprezentat pentru România momentul întregirii unei națiuni, a recuperării unor teritorii demult înstrăinate pe care spiritul, limba și cutuma românească s-au păstrat de-a lungul timpului, indiferent de ocupația altor state. Economia acestei țări care își celebrează Centenarul, s-a bazat și încă se bazează pe ramura agriculturii. Studiul reprezintă o retrospectivă a politicilor agrare aplicate de-a lungul timpului, a modului în care aceasta s-a dezvoltat în cei 100 de ani de la Marea Unire. Analiza a fost realizată cu ajutorul a șapte indicatori care vizează suprafața, producția, populația ocupată în agricultură sau dotarea tehnică pe perioade stabilite. Rezultatele cercetării evidențiază procese politice, economice sau sociale care au modelat evoluția indicatorilor.

Abstract: The date of December 1, 1918, represented for Romania the moment of the reunification of a nation, of the recovery of some estranged territories that Romanian spirit, language and customs have preserved over time, irrespective of the occupation of other states. The economy of this country celebrating its Centenary has been based and still relies on agriculture. Its study is a retrospective of the agrarian policies applied over time, of how it has developed in the 100 years since the Great Union. The analysis was carried out with the help of seven indicators referring to the area, the production, the employed population in agriculture or the technical endowment over the established periods. Research results highlight political, economic or social processes that have shaped the evolution of indicators.

Cuvinte cheie: agricultură, Centenar, România, dezvoltare

Clasificare JEL: Q150

Clasificare REL: 15B, 15E

1. Metodologia cercetării

Lucrarea de față își propune găsirea unui răspuns la întrebarea: Cum a evoluat domeniul agroalimentar al României pe parcursul celor 100 de ani de la Marea Unire? Aceasta se realizează prin analizarea evoluției a șapte indicatori și anume: suprafața României, fondul funciar, suprafața cultivată cu principalele culturi vegetale, producția obținută de la respectivele culturi, numărul de animale domestice, structura populației ocupate în agricultură și dotarea tehnică a acesteia. Studiul se desfășoară pe parcursul a patru perioade: 1918 – 1938, 1950 – 1956, 1957 – 1990 și 1991 – 2016; stabilirea acestora fiind influențată de Al Doilea Război Mondial, colectivizarea și căderea comunismului.

Motivația cercetării constă în: necesitatea analizării agriculturii, ca domeniu fundamental al economiei României; conștientizarea nivelului prezent de dezvoltare a agriculturii; utilitatea cunoașterii evoluției agriculturii României în raport cu mediul internațional; importanța studierii fiecărei ramuri ale economiei naționale pe parcursul celor 100 de ani.

Prin intermediul acestei lucrări, ne propunem următoarele obiective:

- analizarea evoluției principalilor indicatori pe cele patru intervale de timp;
- precizarea gradului prezent de dezvoltare a agriculturii României.

2. Revizuirea literaturii de specialitate

2.1. Analiza bibliometrică a studiilor privind agricultura

Abordările conceptuale ale agriculturii au putut fi măsurate utilizând date extrase din baza de date Scopus la data de 13.03.2018. Acesta este cea mai mare bază de date (rezumate și citate) ale literaturii de specialitate revizuite, cuprinzând jurnale, lucrări științifice și cărți create de Elsevier.¹

Modul de căutare pe Scopus s-a realizat prin selectarea unei perioade de publicare a lucrărilor sau cărților evidențiind autorul, titlul documentului, anul apariției, sursa titlului, rezumatul și cuvintele cheie. De asemenea, au fost formulate următoarele condiții: TITLE-ABS-

¹ <https://www.elsevier.com/solutions/scopus> - accesat la data de 17.03.2018

KEY (agriculture) AND PUBYEAR >1959 AND PUBYEAR <2019 AND (LIMIT-TO (AFFILCOUNTRY, "Romania")). În urma interogării bazei de date, putem afirma că s-au publicat în perioada 1960 – 2018, în România, 1253 de documente care tratează domeniul agriculturii.

Pentru ca analiza să fie una completă, am studiat și cuvintele cheie din cuprinsul documentelor cu scopul de a evidenția legăturile din ele, utilizând programul VOSViewer. Acesta ne-a dat posibilitatea de a crea hărți care să reprezinte grafic legăturile dintre cele mai frecvente cuvinte și existența lor în titlurile sau rezumatele lucrărilor. Procesul creării hărților s-a desfășurat astfel: selectarea unui număr minim de 22 de apariții al unui cuvânt a condus la estimarea unui număr de 358 de termeni care îndeplinesc această condiție; însă pentru fiecare din cei 358 s-a calculat un scor de relevanță prin care sunt selectați cei mai importanți termeni, respectiv 60% dintre ei (condiție implicită); din această operație, a rezultat o listă de 175 de cuvinte care au fost analizate manual și din care au fost păstrați cca. 85 de termeni, cei mai relevanți, din punctul nostru de vedere.

Cercetând harta rezultată și prezentă la anexe, putem observa formarea a 4 mănunchiuri care reprezintă cele 4 domenii în care se împart termenii. Prima adunare de cuvinte se concentrează în zona de cultivare a pământului, având cuvintele cheie: randament, porumb, biomasă, semințe, tratament, dăunători etc. Al doilea mănunchi are ca temă principală apa, cu termenii cheie: râu, pânză freatică, deșeuri, calitatea apei etc. Următoarea concentrare de cuvinte se poziționează în zona biodiversității, cu termenii cheie: specii, pădure, teritoriu, vegetație, zonă agricolă. Ultimul mănunchi are ca subiect principal politica agricolă și economia, tratând strategia, securitatea alimentară, consumator, venit, educație, comunitatea rurală etc.

2.2. Reforme agrare

Transformările prin care a trecut sectorul agroalimentar al României de-a lungul timpului au avut ca motivație dezvoltarea, modernizarea acestuia și încercarea de a ajunge la același nivel cu cel al țărilor dezvoltate din Europa. Pe parcursul Centenarului, schimbarea statutului de la monarhie constituțională la stat comunist și apoi la stat democratic a afectat toate sectoarele economice ale României. Agricultură românească, care a reprezentat și încă mai reprezintă activitatea de bază a economiei, a trecut de la sistemul de producție centralizat socialist la exigențele economiei de piață libere, unde producția trebuie să îndeplinească o serie complexă și nouă de cerințe pentru a-și determina cota de piață proprie. (Andrei Jean Vasile et. al., 2017).

Prima încercare de redresare a agriculturii a fost reprezentată de reforma din 1921, care a fost reglementată cu ajutorul Legii din 30 iulie 1921² și a modelat structura proprietății funciare a României prin exproprierea terenurilor marilor proprietari și împărțirii suprafețelor, în mare parte, micilor proprietari. S-a expropriat, până în anul 1938, de la 18 262 mari proprietari, o suprafață de 5 804 838 ha arabile, fânețe, pășuni, păduri, vii și terenuri necultivabile. (Șandru Dumitru). Pentru eficiența acestei reforme, legea presupunea implementarea de către țărani a unor planuri de cultură pe loturile primite. Planurile nu erau foarte bine reglementate, fiind inserate în cuprinsul legilor, iar nerespectarea acestora atrăgea după sine deposedarea pământurilor. (Șandru Dumitru).

Colectivizarea agriculturii în România a fost o consecință a instalării comunismului după cel De-al Doilea Război Mondial. Aceasta a fost organizată după modelul oferit de URSS și a servit drept o bază necesară pentru dezvoltarea socialistă a României. Colectivizarea a fost aprobată de Partidul Muncitoresc Român încă din 1949 și s-a bazat pe mecanizarea agriculturii, fiind proiectată pentru a atrage țăranimea din sistemul producției private către instituțiile agricole socialiste prin acordarea de avantaje economice. Reforma din 1945 a servit cu câțiva ani înainte partidului comunist în atragerea țăranimii. Procesul de colectivizare s-a oprit în 1951 datorită naturii inerente a țăranimii românești, moment în care Partidul Muncitoresc a decis retragerea colectivităților și înființarea unor Asociații Agricole. În cadrul acestora a fost reintrodusă

² http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act_text?id=65850 – accesat la 12.03.2018

proprietatea privată a pământului, dar a fost menținută ideea de cultivare a terenului în comun. S-au păstrat principiile socialiste prin utilizarea mașinilor agricole de la stații, munca se desfășoară în comun, asociațiile nu se dizolvă și se instituționalizează un sistem pentru administrarea asociațiilor. Colectivizarea a fost reintrodusă treptat din 1950 sub diferite forme, urmând ca până în 1962 să fie decretată colectivizare deplină. (Kideckel A. David, 1982).

3. Analiza evoluției indicatorilor

În cercetarea de față, au fost stabiliți 7 indicatori care să ajute la o mai bună oglindire a situației agriculturii, și anume: suprafața României, fondul funciar, suprafața cultivată cu principalele culturi vegetale, producția obținută de la respectivele culturi, numărul de animale domestice, structura populației ocupate în agricultură și dotarea tehnică a acesteia. Reprezentarea grafică a acestor indicatori a putut fi creată cu ajutorul programului Microsoft Excel. Aceasta s-a realizat prin prelucrarea datelor existente în anuarele statistice ale Institutului Național de Statistică. Ne-am propus în cercetarea de față să analizăm indicatorii pe cele 4 intervale (1918 – 1938, 1950 – 1956, 1957 – 1990, 1991 – 2016), însă au existat câteva limite care au restrâns interpretarea rezultatelor, și anume: incapacitatea autorilor de a păstra pe parcursul timpului componentele indicatorilor și lipsa datelor în anumiți ani.

3.1. Suprafața României

În ceea ce privește suprafața României, anii estimați au fost 1918 – 1922, 1925, 1951 – 1954, 1989, 2015, 2016. Perioadele analizate au fost 1918 - 1938, anul 1948, 1950 – 2016. Între 1918 și 1933, suprafața a fost de 29496723 ha, a crescut din 1934 la 29504900 ha (maximul) până în 1938; din 1950 până în 1989 aceasta a fost apreciată ca fiind de 23750000 ha (minimumul), urmând ca din 1990, să fie stabilită la 23839071 ha.

Aceste variații au survenit în urma modificărilor teritoriale. Marea Unire din 1918 a alăturat Basarabia, Transilvania, Bucovina cu Vechiul Regat. Pe parcurs, în 1934, teritoriul României a crescut cu 8177 ha în urma Convenției de la Londra din 1933, în care URSS-ul „a recunoscut ipso facto că teritoriul României se întinde până la Nistru”. În 1939, Maramureșul de Nord a fost anexat de Stalin, apoi de Ucraina. Basarabia și Nordul Bucovinei au fost anexate de către URSS prin Pactul Ribbentrop – Molotov din 23 august. În 1940, au fost pierdute 2 județe din Sudul Dobrogei (Durostor și Caliacra) care au trecut în componența Bulgariei. Ținutul Herța, Canalul Stari Sтамbul, litoralul de la Marea Neagră, limanul Nistrului, Insula Șerpilor, ostroavele Tătaru Mic, Dalerul Mare, Dalerul Mic, Maican și Insula Limba au fost anexate de URSS. Ungaria preia Transilvania de Nord – Vest, iar orașul Balta a intrat sub influența Ucrainei. (Dan – Străulești Petre, 2009). Creșterea teritoriului în 1990 a fost cauzată de aplicarea Legii fondului funciar din anul 1991.

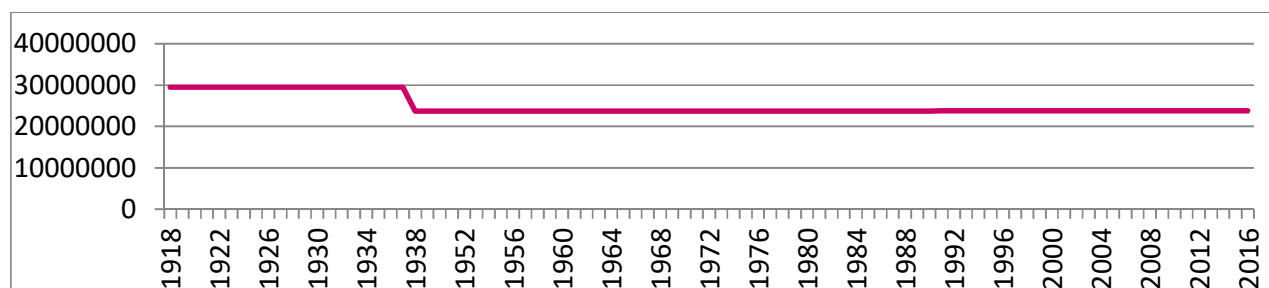

Fig. 3.1. Suprafața României în perioada 1918 – 2016

Sursa: Conceptualizare proprie pe baza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică

3.2. Fondul funciar

Acest indicator cuprinde analiza terenurilor arabile, fânețelor naturale, pășunilor, pomilor fructiferi, viilor, pădurilor, apelor și bălților și altor terenuri. Anii estimați în analiza datelor sunt:

1960 – 1964 și 1966 – 1974 în cazul apelor și bălților, anii 1989, 2015, 2016 pentru toate categoriile, perioadele 1986 – 1989 și 2000 – 2016 pentru categoria „alte terenuri”. Perioadele analizate sunt: 1957 – 1990, 1991 – 2016. Pentru anii înainte de 1957, datele furnizate de Institutul Național de Statistică nu au fost complete, ceea ce a împiedicat analizarea indicatorului între 1918-1957.

În intervalul 1957 – 1990, cele mai drastice variații s-au înregistrat pentru categoria “alte terenuri” între 1960 - 1975 când atinge maximul de 2800100 ha. Această categorie a fost urmată de terenurile arabile care au înregistrat o maximă în 1988 de 10107900 ha. Restul categoriilor se păstrează constante pe tot parcursul perioadei. În intervalul 1991 – 2016, aproximativ toate tipurile de terenuri rămân constante, mai puțin pădurile care au o fluctuație de câteva unități între 1999 și 2000. Comparând cele 2 perioade, putem afirma că în prima perioadă, s-au înregistrat variații de valori mai mari decât în cea de-a doua perioadă.

Modificările fondului funciar a fost posibilă, în mare parte, prin aplicarea legilor organizare proprietatii funciare. Prima încercare s-a realizat în 1933 prin legea care a avut în vedere organizarea cadastrului funciar și a introducerii cărții funciare pe întreg teritoriul României, împreună cu executarea lucrărilor de comasare odată cu cele tehnico-cadastrale. Legea loturilor mici a fost legiferată în 1937 privind organizarea și încurajarea agriculturii. Legea fondului funciar din 1991 a funcționat și ca o reformă agrară deoarece a condus la revendicarea drepturilor de proprietar funciar al țăranilor care au intrat în colectiv cu pământul pe care l-au avut între anii 1945- 1962. Acestea explică variațiile valorice ale categoriilor fondului funciar de-a lungul timpului.

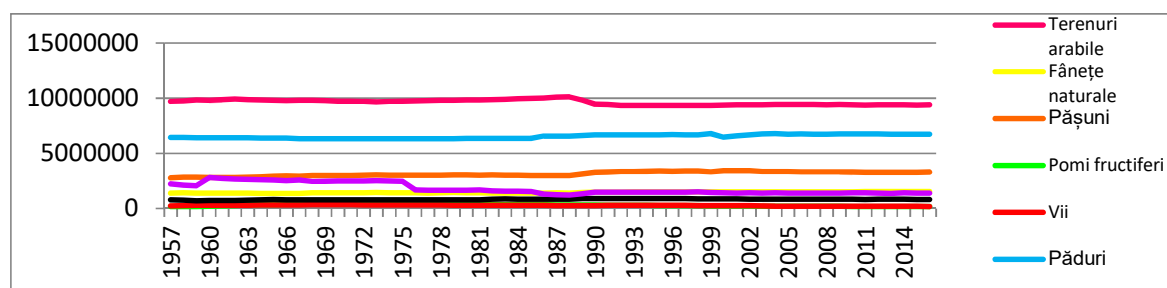

Fig. 3.2. Fondul funciar în perioada 1957 – 2016

Sursa: Conceptualizare proprie pe baza datelor furnizate de la Institutul Național de Statistică

3.3. Suprafața cultivată cu principalele categorii de culturi

Suprafața agricolă cultivată a fost analizată pe cele 4 perioade: 1918 – 1938, 1950 – 1956, 1957 – 1990, 1991 – 2016. Anii estimați sunt: 1921 – 1922 și 1986 – 1987 în cazul viilor și 1982 în cazul tuturilor categoriilor de culturi. Datele găsite în 1918 au fost doar pentru Vechiul Regat pentru toate categoriile de culturi, în 1919 asemenea, doar viile au valori pentru Vechiul Regat și Basarabia. În anul 1920, doar cerealele au valori pentru toate provinciile, restul nu au. În categoria cerealelor se încadrează grâu, orz, secară, ovăz, porumb, mei, hrișcă etc. În cadrul culturilor alimentare intră leguminoasele, tuberculi etc. În cele industriale, se numără plantele textile, oleaginoase, sfecla de zahăr, tutunul, hamei etc.

Începutul perioadei caracterizează agricultura ca fiind cea a satului românesc, în care producătorul este țăranul român și dimensiunea exploatației este redusă. O altă cauză a reducerii suprafeței agricole, respectiv a producției agricole a fost provocată de reducerea forței de muncă ocupate în agricultură datorită Primului Război Mondial. (Barțan Daniela Casilda, 2010). Graficul perioadei 1918 – 1938 evidențiază că se pune accent pe cultura cerealelor și mai puțin pe celelalte categorii de culturi, deoarece cerealele ocupau o foarte mare parte din exportul României. Țăranii români nu erau motivați în a cultiva alte culturi precum cele industriale, deoarece industria se afla într-un nivel primitiv, iar culturile alimentare asigurau siguranța alimentară a familiilor. Deși reforma din 1921 acționa în favoarea țăranilor, oferindu-le pământ pentru a-l cultiva, putem observa din grafic că aceștia îl folosesc, în principal, pentru a cultiva

cereale, o parte considerabilă era rezervată fânețelor și rădăcinilor de nutreț. Acestea din urmă înregistrează variații spectaculoase între 1924 și 1925, fapt explicat prin creșterea numărului de animale domestic, ce va fi tratat în cele ce urmează.

Intervalul 1950 – 1956 surprinde agricultura în faza premergătoare colectivizării, unde nu se înregistrează variații mari ale suprafețelor. Se poate observa că valorile fânețelor și rădăcinilor de nutreț scad sub un milion ha, pe când culturile alimentare cresc. Despre plantele industriale, fânețele și rădăcinile de nutreț putem afirma că variază foarte puțin, în timp ce viile rămân de-a dreptul constante pe toată perioada. Desigur, amintim aici reforma din 1945, în care statul pune la dispoziția țăranilor muncitori stații de mașini și utilajele agricole, acesta reprezentând un factor ce a influențat creșterea suprafețelor cultivate. Trebuie amintit faptul că în 1940, când sunt anexate teritoriile câștigate la Marea Unire, România pierde o treime din suprafața, populația și potențialul agricol, fapt care explica valorile diminuate ale suprafețelor cultivate.

Perioada 1957 – 1990 indică, pentru cereale în ansamblu, o scădere însemnată. Potrivit lui Otiman Păun Ion (2002), suprafața cultivată cu cereale a asigurat autoconsumul primar al populației și hrana pentru complexe de porci și păsări. România nu era pregătită tehnologic, din lipsă de utilaje și materiale pt extinderea unor culturi precum: soia sau plante industriale. Plantele industriale prezintă aceeași situație ca cea a cerealelor, creșterea fiind obținută în anul 1989. Despre plantele alimentare putem preciza că variațiile valorilor sunt în sens invers celorlalte categorii de culturi analizate anterior deoarece maxima se poziționează în anul 1963. Otiman Păun Ion (2002) considera că aceste deficiente pot fi puse pe seama tehnologiei și managementului practicate în mod necorespunzător, deoarece tehnologia agricolă într-un sistem hipercentralizat este dependentă de gradul de asigurare cu resurse materiale și financiare și de accesibilitate acestora, dar și lipsei de corelare dintre capacitățile de producție create și baza proprie de resurse energetice.

Analizând intervalul 1991 – 2016, până în 2006, valorile cerealelor urmăresc o scădere, deoarece în fiecare an după 1990 au rămas necultivate suprafețe între 1 și 2.5 milioane ha, iar suprafața cultivată a fost preponderent cerealieră (66% cereale boabe) (Otiman Păun Ion, 2002). Valorile culturilor alimentare suferă o cădere însemnată în anul 2004, lucru care se explică prin faptul că din acel an până în 2016 sunt luate în considerare doar plantele leguminoase, generând astfel o reprezentare grafică inexactă a realității situației culturilor alimentare. Suprafața de legume în sere și producția de legume forțate a scăzut dramatic datorită costurilor energiei termice și decapitalizării agenților economici (Otiman Păun Ion, 2002). Lucru similar se întâmplă și în cazul plantelor industriale, al fânețelor și rădăcinilor de nutreț. În cadrul categoriei de plante industriale, din anul 2004 nu se mai iau în calcul plantele tehnice, provocând o interpretare eronată a datelor. Fânețele și rădăcinile de nutreț dețin maximul la începutul perioadei, în 1991, însă, per total, putem constata o ușoară scădere. Viile cresc ușor în prima jumătate a perioadei datorită plantațiilor cu viță hibridă din gospodăriile private, însă indicele valoric este în scădere din 2006.

Comparând cele 4 perioade, putem remarca următoarele: intervalul 1918 – 1938, a fost productiv, înregistrându-se cele mai ridicate valori pentru categoriile de culturi cereale, fânețele și rădăcinile de nutreț și viile. Culturile alimentare au avut cel mai însemnat indice valoric în perioada 1957 – 1990, iar plantele industriale în perioada 1991 – 2016. Situația actuală a acestui indicator surprinde categoriile de culturi ca fiind constante.

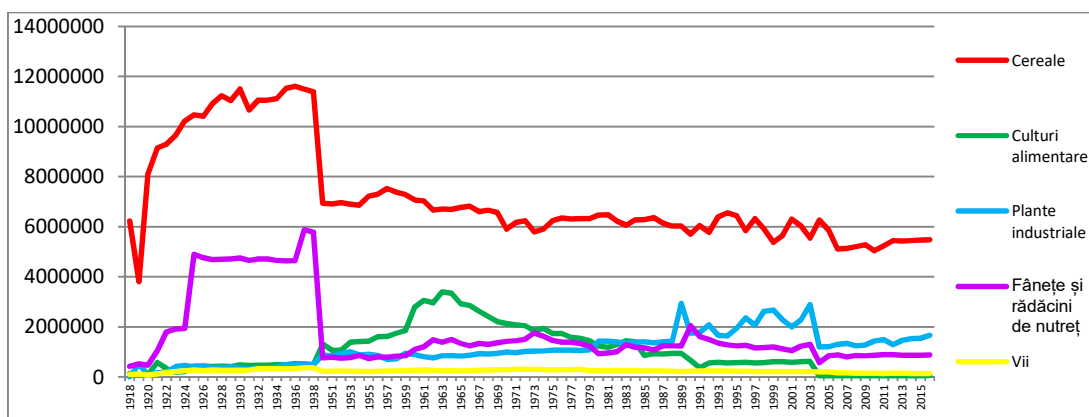

Fig. 3.3. Suprafața cultivată cu principalele culturi în perioada 1918 – 2016

Sursa: Conceptualizare proprie pe baza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică

3.4 Producția obținută de la principalele culturi

În intervalul 1918 – 1938, ca și în cazul indicatorului precedent, în primii 2 ani studiați (1918, 1919) datele găsite evidențiază producția doar pentru Vechiul Regat, nu și pentru celelalte provincii; astfel, graficul creat nu a condus la crearea unei imagini complete.

Agricultura perioadei 1918 – 1938 este caracterizată ca fiind una de subzistență (Victor Axenciuc, 1997), spațiul de producție fiind cel al satului românesc. Cerealele predomină sfera producției, fiind un indicator foarte dinamic, atingându-și maximum în 1922 (13727609,3 tone) Acest fapt oferă agriculturii un caracterul cerealier, având în vedere că gospodăriile cu suprafețe până la 1 ha au peste 56% din suprafețe cultivate cu cereale, iar în cazul celor cu suprafețe până la 3 ha, cerealele ocupau 62.6% din suprafața cultivată (Saon Stelian, 1999). Despre culturile alimentare putem spune că sunt cele care asigură autoconsumul, piața rurală alimenta peste 3 pătrimi din populația țării situată sub piața urbană (Victor Axenciuc, 1997). Remarcăm că atât plantele alimentare, cât și fânețele și rădăcinile de nutreț înregistrează valori aproximative. Plantele industriale nu înregistrează un progres semnificativ, cu un maximum valoric în 1926 (1505316,2 tone). Viile au o ușoară tendință de creștere, cu un maximum de 1061400 ha în anul 1937.

Între anii 1950 – 1956, toate categoriile prezintă o creștere în 1955 și o scădere la sfârșitul perioadei, respectiv 1956. Cerealele își mențin dinamica ca în anii precedenți analizați, iar culturile alimentare urmăresc o ascensiune lipsită de intensitate. Plantele industriale prezintă cea mai mare producție în anul 1955, iar fânețele și rădăcinile de nutreț prezintă o evoluție moderată și valorile viilor rămân uniforme de-a lungul perioadei. Considerăm că variațiile producțiilor de la an la an survin ca urmare a acceptării, din punct de vedere social, a asociațiilor agricole, pământul începând să fie cultivat la comun, țăranilor fiindu-le mai ușor să accepte acest mod de organizare a agriculturii.

Intervalul de timp dintre 1957 – 1990 creează imaginea unui indicator foarte dinamic, toate categoriile de culturi urmând un progres neîncetat. Sfârșitul perioadei marchează scăderi pentru toate categoriile de culturi. Cerealele, deși au variații destul de mari, privind în ansamblu, putem observa o modificare însemnată cantitativ față de începutul perioadei. În cazul viilor, acestea cresc fără precedent, producându-se în 1986 2272400 de tone de struguri. Creșterile producției sunt puse pe seama mecanizării agriculturii, a folosirii îngrășămintelor chimice, a fertilizării, extinderii irigațiilor și sporirea eficienței acestora, folosirea hibridilor cu capacitate de producție ameliorată progresiv, îmbunătățirea raselor de animale și concentrarea mai mare în zonele cu condiții pedoclimatice foarte favorabile. Trebuie menționat că în aceeași perioadă, suprafața cultivată scade, ceea ce rezulta că România începe să practice o agricultură intensivă.

Graficul perioadei 1991 – 2016 prezintă o perspectivă diferită a indicatorilor, în sensul că aceștia se variază foarte mult de la un an la altul, dar se încadrează în anumiți parametri. Atât valorile cerealelor, cât și cel al fânețelor și rădăcinilor de nutreț respectă aproximativ același

curs. Pierderile producției sunt cauzate de întreținerea necorespunzătoare a culturilor și neefectuarea tratamentelor care pot să reprezinte 30 – 50% din recoltă (Oțiman Păun Ion, 2002). România a investit foarte mult din bugetul de stat în crearea unui sistem de irigații, efort considerat inefficient datorită utilizării parțiale a suprafeței echipate, prin densitatea de conducte mult mai mică a României (18.5 ml/ha) în comparație cu cele ale statelor dezvoltate (60-90 ml/ha) și prin pierderile de apă după 1990. Oțiman Păun Ion (2002) consideră că aceste scăderi sunt rezultatul neasimilării progresului tehnic, perioadele de semănat prelungindu-se și 20-40 de zile, fapt ce atrage pierderi mari de recoltă (50 – 60%).

Comparând cele 4 perioade, putem trage următoarele concluzii și anume: finalul perioadei a treia și perioada a patra au reprezentat cele mai productive intervale de timp pentru cereale, fânețe și rădăcini de nutreț. Culturile alimentare, plantele industriale și viile au avut cea mare producție în a treia perioadă. De asemenea, putem observa că până în 1960 cerealele au dominat valoric fânețele și rădăcinile de nutreț, urmând ca după acest an, cele din urmă să depășească cantitatea de cereale produsă. Putem concluziona că starea actuală a producției este una în ascensiune.

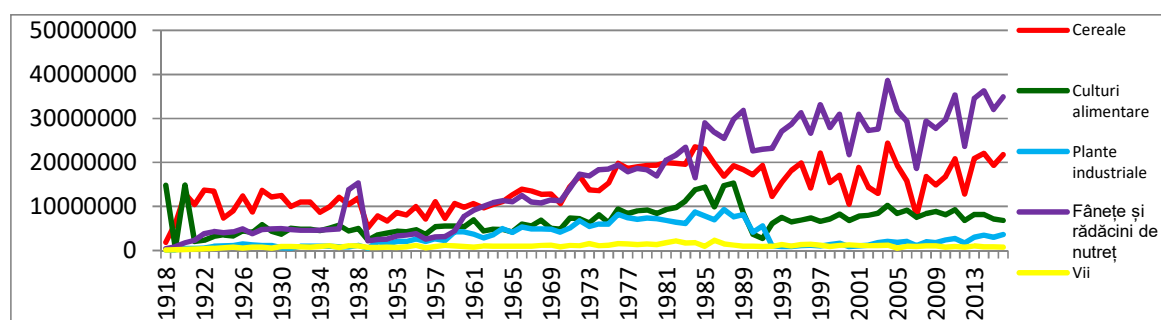

Fig. 3.4. Producția obținută de la principalele culturi în perioada 1918 – 2016

Sursa: Conceptualizare proprie pe baza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică

3.5. Numărul de animale domestice

În componența acestui indicator intră următoarele categorii de animale: cabaline, bovine, ovine, caprine și porcine. Anii estimați pentru acest indicator sunt: 1918, 1933, 1934, 1950, 1954, 1957, 1985, 1987 pentru toate categoriile de animale; 1919 pentru bovine și caprine; 1973, 1974, 1975, 1977, 1978, 1979, 1980, 1982, 1983, 1984 pentru cabaline.

Analizând graficul perioadei 1918 – 1938, observăm că numărul de capete al ovinelor este net superior celorlalte categorii de animale, datorită ușurinței creșterii lor și faptului că se putea exploata de la ele carnea, lâna sau laptele. Toate categoriile de animale prezintă la sfârșitul perioadei o scădere, mai însemnată cantitativ pentru unele dintre ele sau mai puțin pentru altele. Se observă, în opinia lui Victor Axenciuc, o încercare generală de a reduce animalele de tracțiune și de mărire a numărului animalelor de producție. Scăderea sectorului zootehnic se poate pune și pe seama costurilor de preț ridicate, nestipulative la export. Între anii 1927 – 1929, România a importat un număr foarte mare de mașini și utilaje agricole, fapt ce a fost considerat inefficient deoarece exploatarea micilor țărănești preferau să folosească inventariul existent propriu până la uzura sa extremă. Într-o anchetă făcută în 1935 asupra gospodăriilor țărănești, reiese faptul că 36.9% dintre ele nu aveau deloc vite de muncă, iar 10.9% aveau doar una singură, aceasta explicând numărul în scădere al bovinelor. Trebuie să menționăm și că raportul dintre numărul vitelor mari și suprafața pășunilor pentru anul 1938 a rezultat o medie de 2.5 vite/ha, ceea ce este destul de nesatisfăcător. (Saon Stelian, 1999)

Între anii 1950 – 1956, indicatorul ovinelor evidențiază cele mai ridicate valori în 1952. Suinele înregistrează pe tot parcursul perioadei un progres continuu deoarece se înființează complexe mari de porci. Modificările numărului de animale este influențat de variațiile suprafețelor fânețelor și rădăcinilor de nutreț, care în aceeași perioadă rămân constante, având valori sub 1000000 ha.

În intervalul 1957 – 1990, ovinele și porcinele au o tendință de creștere, per ansamblu, ambele urmând aproximativ același curs. Se observă în 1990 o scădere drastică. Numărul caprelor și cabalinelor nu diferă foarte mult de la un an la altul, anii 1967 – 1968 reprezentând puncte de maximum valoric.

Perioada de după 1991 marchează diminuarea unui număr important de capete de oi și porci. Sectorul ovin se diminuează în 1991 – 1999 datorită scăderii greutateii de sacrificare (26 kg/cap), dar se stabilizează în 1999 – 2004 când crește ca 27 kg/cap. Indicele porcinelor scade în 2001, datorită infecției cu pesta porcină (1999 – 2003), ceea ce a dus la lichidarea complexelor de creștere a porcilor. Bovinele prezintă schimbări negative pentru că nu se valorifică producția de lapte, acesta importându-se, iar producătorii nu mai sunt stimulați să crească bovine. Este interesant faptul că, deși celelalte categorii de animale prezintă diminuări importante în această perioadă, numărul caprinelor se află într-o ușoară creștere începând cu anul 2010. Producția scade datorită creșterii importurilor. Scăderea numărului de animale se datorează după 1989 datorită întârzierii foarte mari a privatizării complexelor.

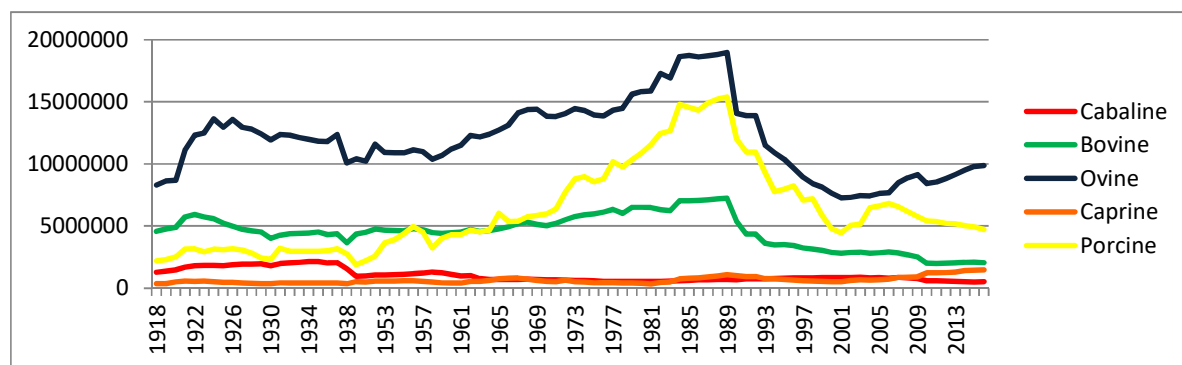

Fig. 3.5. Numărul de animale domestice în perioada 1918 – 20

Sursa: Conceptualizare proprie după datele furnizate de Institutul Național de Statistică

3.6. Structura populației ocupate în agricultură

În analiza acestui indicator, au fost luate în considerare doar 2 perioade: 1957 – 1990 și 1991 – 2016, datorită lipsei datelor statistice. Estimările au fost făcute pentru anii 1964, 1968, 1969, 1986 – 1989.

În intervalul 1957 - 1990, structura graficului este asimetrică, numărul bărbaților care au lucrat în agricultură este net superior numărului femeilor. Dacă în anul 1957, numărul bărbaților era de 222400 de persoane, în 1990, acesta scade ajungând să fie de 420700. În cazul femeilor, diferența față de bărbați este de aproximativ 15500 de persoane. Creșterea numărului de complexe zootehnice gigant a fost un factor decisiv în creșterea numărului de persoane ocupate în agricultură. Într-o cercetare făcută în 1985, Victor Axenciuc concluzionează că la nivelul productivității, cele mai ridicate valori ale salariului mediu se înregistrează în industrie și construcții, iar cele mai scăzute în agricultură.

În a doua perioadă analizată, structura populației ocupate în agricultură se inversează, numărul femeilor depășindu-l pe cel al bărbaților. Este de menționat faptul că începând cu anul 1993 și până în 2008, datele statistice găsite ilustrează situația populației care lucrează în agricultură și vânătoare. Acest lucru explică creșterea unui număr atât de mare de persoane ocupate în agricultură, în condițiile modernizării industriei din România. Maximul perioadei este în 1994, cu 1879700 pentru femei, respectiv în 2000 cu 1693100 de persoane pentru bărbați. Se remarcă faptul că cele 2 categorii urmează același curs de-a lungul timpului. Populația ocupată în agricultura reprezintă încă o problemă a României secolului 21, chiar dacă aceasta este în scădere în ultimii ani. Peste jumătate din populația ocupată în agricultura României aparține grupelor de vârstă de peste 45 de ani cu o tendință de creștere semnificativă a celor cu vârsta peste 55 de ani (Hera Cristian, 2012). Făcând o paralelă între cele două perioade, se constată

următoarele: ponderea femeilor ocupate în agricultură crește până în 1994, moment după care aceasta se diminuează treptat, iar în cazul bărbaților, se observă o scădere însemnată.

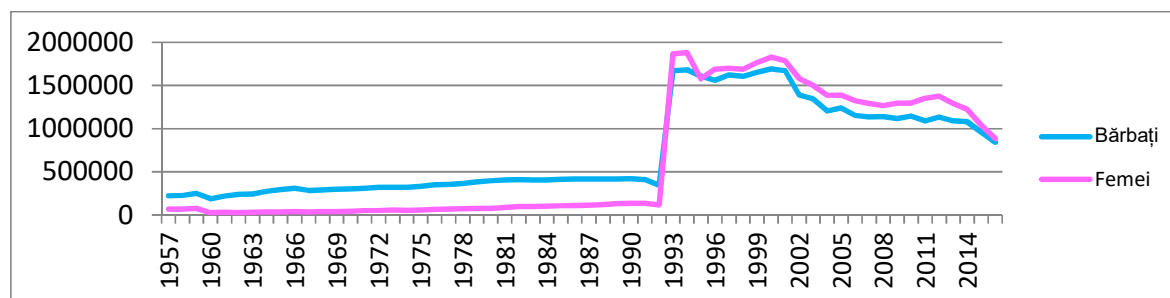

Fig. 3.6. Structura populației ocupate în agricultură în perioada 1957 – 2016

Sursa: Conceptualizare proprie pe baza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică

3.7. Dotarea tehnică a agriculturii

Dotarea tehnică a agriculturii este un indicator care prezintă situația tractoarelor, plugurilor de tractor, semănătoarelor și cultivatoarelor mecanice. Se analizează 3 perioade: 1950 – 1956, 1957 – 1990, 1991 – 2016. Primul interval înfățișează ascendența tuturor categoriilor de mașini agricole. Predomină, ca număr, plugurile de tractor, cu un maximum de 27462 de bucăți; urmează apoi tractoarele cu un maximum de 24589 bucăți; semănătoarele mecanice au valori ridicate de 12679 bucăți, iar cultivatoarele mecanice sunt în număr de 9224 bucăți.

În perioada 1957 - 1990, numărul tractoarelor depășește numărul plugurilor de tractor, variație pusă pe seama progresului tehnic. Situația semănătorilor este diferită, maximum perioadei înregistrându-se în anul 1966 (67273 bucăți). Cultivatoarele mecanice evoluează treptat, cu un maximum înregistrat în 1981 (42200 bucăți). Toate categoriile de mașini agricole scad la sfârșitul perioadei.

În ultima perioadă (1991 – 2016), este prezentă o tendință de creștere, dar nu la fel de accentuată ca în perioada anterioară.

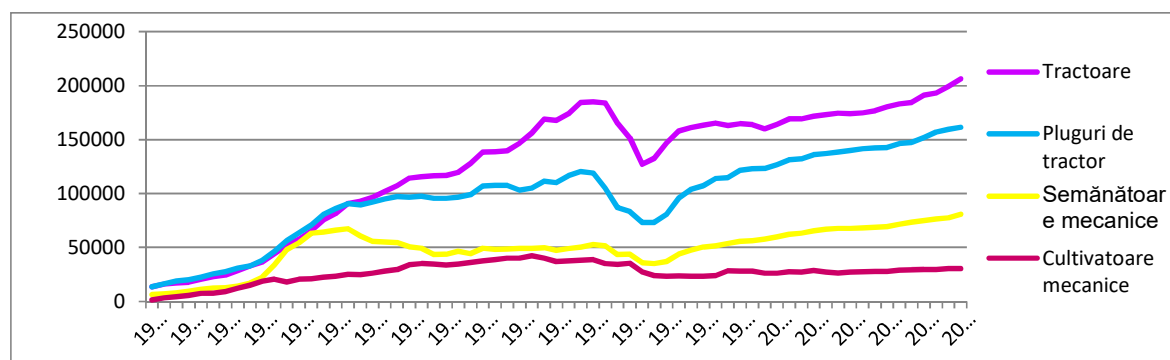

Fig. 3.7. Dotarea tehnică a agriculturii în perioada 1950 – 2016

Sursa: Conceptualizare proprie după datele furnizate de Institutul Național de Statistică

4. Concluzii și observații

Concluziile pe care le tragem în urma analizei realizate în prezentul studiu sunt:

Suprafața României a prezentat cele mai multe modificări în perioada 1918 – 1945.

Categoriile de terenuri din cadrul fondului funciar se mențin constante de-a lungul perioadei analizate, în timp ce suprafața cultivată cu tipurile de culturi cereale, fânețe și rădăcini de nutreț și vii este mai crescută în primele 2 perioade analizate, pe când culturile alimentare și industriale prezintă variații ridicate între anii 1957 – 2016.

Făcând o paralelă între cele două perioade, în structura populației ocupate în agricultură se remarcă o inversare a valorilor, astfel că ponderea femeilor ocupate în agricultură crește până

în 1994, moment după care aceasta se diminuează treptat, iar în cazul bărbaților, se observă o scădere însemnată.

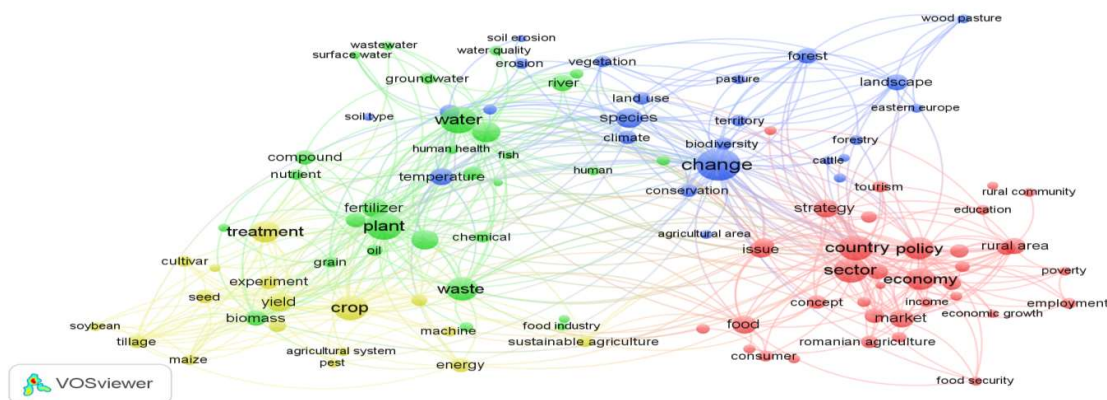
În ceea ce privește producția obținută, putem trage următoarele concluzii și anume: finalul perioadei a 3-a și perioada a 4-a au reprezentat cele mai productive intervale de timp pentru cereale, fânete și rădăcini de nutreț. Culturile alimentare, plantele industriale și viile au avut cea mare producție în a treia perioadă. De asemenea, putem observa că până în 1960 cerealele au dominat valoric fânetele și rădăcinile de nutreț, urmând ca după acest an, cele din urmă să depășească cantitatea de cereale produsă.

Bibliografie

1. Axenciuc Victor, *Introducere în istoria economică a României: epoca modernă*, Ed. Fundației "România de Main", 1997.
2. Andrei Jean Vasile, Micila Mihai, Panait Mirela, *Transformation of the Romanian agricultural paradigm under domestic economic policy reforms: An analysis during 1960 – 2011*, 2017
3. Bârțan Daniela Casilda, *Reforme agrare în istoria românilor*, Ed. Sitech, 2010
4. Dan-Străulești Petre, *Atlas istoric ilustrat al României*, Ed. Litera International, 2009, pag. 66
5. Hera Cristian, *Agricultura României*, Ed. Academiei Române, 2012
6. Kideckel A. David, *The socialist transformation of agriculture in a Romanian commune, 1945-62*, American Ethnological Society, 1982, pag. 323
7. Otiman Păun Ion, *Agricultura României la cumpăna dintre secolul XX – un secol al deznădejdii – și secolul XXI – un secol al speranței*, Ed. Agroprint, 2002
8. Saon Stelian, *Agricultura României în al doilea deceniu interbelic*, Ed. Universității "Transilvania", 1999
9. Șandru Dumitru, *Reforma Agrară din 1921 și loturile demonstrative*, Universitatea „Mihail Kogălniceanu” Iași
10. Anuarele statistice ale Institutului Național de Statistică
11. <https://www.elsevier.com/solutions/scopus> - accesat la data 17.03.2018
12. http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=65850 – accesat la data 12.03.2018
13. http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=1569 – accesat la data 12.03.2018

ANEXA 1

Fig. 1. Harta privind analiza bibliometrică a agriculturii

Sursa: Conceptualizare proprie